RPW/49299/2026-1P
EZD RP MRPiPS
(BOM-IV)
Data rejestracji: 2026-06-01

[redacted]

Warszawa dn. 1.06.2026 r.

(3)

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
BIURO PODAWCZE
Data wpływu: 2026 -06- 01 -12-
L. dz. .....

11

Szanowna Pani
Agnieszka Dziemianowicz-Bąk
Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Biuro Ministra
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

Szanowna Pani
Maja Nowak
Sekretarz Stanu
Pełnomocnik Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych
Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

PETYCJA

w sprawie zmiany przepisów ustawy o języku migowym i innych środkach komunikowania się oraz ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

Szanowna Pani Minister,

Szanowna Pani Pełnomocnik,

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 roku o petycjach zwracamy się w interesie publicznym z petycją o zmianę przepisów ustawy o języku migowym i innych środkach komunikowania się oraz ustawy o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Poniżej przedstawiamy ustrukturyzowany i kompletny wykaz postulatów legislacyjnych wraz z ich szczegółowym uzasadnieniem jurydycznym i doktrynalnym.

I. Zmiana tytułu ustawy

Propozycja legislacyjna:

Nadanie ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. nowego tytułu w brzmieniu:

„Ustawa o polskim języku migowym i środkach komunikowania się".

Uzasadnienie:

Polski język migowy (dalej: PJM) jest naturalnym językiem Głuchych Polaków, nie jest wyłącznie środkiem komunikacji. Dotychczasowy tytuł ustawy pomniejsza znaczenie PJM, ponieważ zalicza go do środków komunikacji, które mają charakter sztuczny (np. SJM, SKOGN – nie jest językiem, to akronim od środki komunikacji osób głuchoniewidomych) lub techniczny (sms, wideopołączenie).

Ponadto wychodzi naprzeciw postulatom środowiska Głuchych (polska mniejszość językowa), aby nadać mu charakter języka urzędowego lub przyznać mu urzędowość na określonych polach kontaktów z państwem i jego organami.

W nauce prawa wyróżnia się kilka takich zakresów, np. administracja, sądownictwo, edukacja, legislacja (tak: D. Lis-Staranowicz, *Prawo Głuchych do Polskiego Języka Migowego: studium konstytucyjnoprawne*, Wydawnictwo UWM/Wolters, w druku).

Ustawa o języku migowym uznaje PJM w sferze administracji publicznej, przyznając Głuchym świadczenie w postaci tłumacza PJM.

II. Zmiana definicji legalnej Polskiego Języka Migowego (dalej: PJM)

Stan dotychczasowy:

Art. 3 pkt 2 u.j.m. otrzymał brzmienie: *„Ilekroć w ustawie jest mowa o: polskim języku migowym (PJM) – należy przez to rozumieć naturalny wizualno-przestrzenny język komunikowania się osób uprawnionych".*

Propozycja legislacyjna:

Nadanie art. 3 pkt 2 u.j.m. nowego, następującego brzmienia:

„Ilekroć w ustawie jest mowa o: polskim języku migowym (PJM) – należy przez to rozumieć język polski o wizualno-przestrzennym kanale przekazu właściwy dla Głuchych, rozumianych jako mniejszość językowa w Polsce. PJM jest językiem czynności urzędowych osób uprawnionych w zakresie określonym ustawami".

Uzasadnienie:

Dotychczasowa definicja PJM nie oddaje znaczenia PJM dla Głuchych i ich kultury.

PJM jest językiem naturalnym, językiem należącym do Polaków, którzy ze względu na utratę słuchu mają trudności w komunikowaniu się polskim językiem fonicznym.

Zaproponowana definicja w sposób poprawny wyraża istotę PJM, podkreślając między innymi jego narodowy charakter. Zaproponowane rozumienie nie narusza art. 27 Konstytucji (tak: D. Lis-Staranowicz, *Prawo Głuchych do Polskiego Języka Migowego: studium konstytucyjnoprawne*, Wydawnictwo UWM/Wolters, w druku).

III. Dookreślenie przyznanego uprawnienia w sferze postępowań administracyjnych

Stan dotychczasowy:

Art. 14 ust. 1 u.j.m. stanowi: *„Organ administracji publicznej udostępnia dokumenty niezbędne do załatwienia sprawy, w formie dostępnej dla osób uprawnionych, na ich wniosek".*

Propozycja legislacyjna:

Nadanie art. 14 ust. 1 u.j.m. nowego, kompleksowego brzmienia:

„Na wniosek osoby uprawnionej organ administracji publicznej udostępnia dokumenty niezbędne do załatwienia sprawy oraz decyzje i postanowienia wydane w postępowaniu administracyjnym, w formie dla niej dostępnej, obejmującej w szczególności:
a) video tłumaczenie na PJM;
b) tekst łatwy do czytania".

Uzasadnienie:

Zmiana ma charakter porządkujący. W nauce prawa formułuje się pogląd, że na podstawie art. 14 ust. 1 u.j.m. Głuchy ma prawo otrzymać dokumenty przetłumaczone na PJM lub SJM (tak: D. Lis-Staranowicz, *Prawo Głuchych do Polskiego Języka Migowego: studium konstytucyjnoprawne*, Wydawnictwo UWM/Wolters, w druku; R. Mędrzycki, *Dostępność informacyjno-komunikacyjna w świetle przepisów prawa administracyjnego*, UKSW Wydawnictwo 2024).

IV. Wprowadzenie wymagań formalnych wobec tłumaczy PJM, SJM i SKOGN

Propozycja legislacyjna:

Wprowadzenie do u.j.m. nowego artykułu – **art. 15a** – w następującym brzmieniu:

„Art. 15a

1. Tłumaczem może być osoba fizyczna, która:

1) ma obywatelstwo polskie albo obywatelstwo jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, obywatelstwo Konfederacji Szwajcarskiej albo obywatelstwo innego państwa, jeżeli na podstawie i zasadach określonych w przepisach prawa Unii Europejskiej przysługuje jej prawo podjęcia zatrudnienia lub samozatrudnienia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub, na zasadach wzajemności, obywatelstwo innego państwa;

2) ma pełną zdolność do czynności prawnych;

3) nie była karana za przestępstwo umyślne, przestępstwo skarbowe lub za nieumyślne przestępstwo przeciwko bezpieczeństwu obrotu gospodarczego.

2. Znajomość PJM, SJM i SKOGN może być potwierdzona opiniami wydanymi przez co najmniej dwie osoby uprawnione".

Uzasadnienie:

Proponujemy dodać art. 15a, który określi minimalne wymagania dotyczące tłumacza PJM, SJM i SKOGN. Ustawa nie określa żadnych wymagań wobec osoby, która podejmuje się wykonywania zawodu tłumacza. Również minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego nie może tych wymogów wprowadzić w drodze rozporządzenia, ponieważ art. 16 u.j.m. nie zawiera takiego upoważnienia (tak: D. Lis-Staranowicz, *Prawo Głuchych do Polskiego Języka Migowego: studium konstytucyjnoprawne*, Wydawnictwo UWM/Wolters, w druku).

Taki stan rzeczy powoduje, że tłumaczami PJM, SJM i SKOGN mogą być osoby karane, pozbawione praw publicznych lub nawet ubezwłasnowolnione. Innymi słowy, świadczenie publiczne w postaci tłumaczenia PJM (art. 11 u.j.m.) może być zrealizowane przez osoby niedające rękojmi należytego wykonywania zawodu tłumacza.

Trzeba bowiem mieć na uwadze, że osoba Głucha powierza tłumaczowi informacje o swoim życiu lub życiu jego bliskich (prawo do prywatności). Ponadto prawo do rzetelnej administracji wymaga, aby tłumaczenie było wykonane przez rzetelnego tłumacza.

Postulujemy, aby do wniosku o wpis do rejestru tłumaczy dołączać rekomendacje wystawione przez co najmniej dwie osoby Głuche w zakresie kompetencji językowych tłumacza.

Wnioskujemy, aby przy tłumaczu SKOGN dookreślić metodę komunikacji, czy jest to np. tłumacz dotykowego PJM lub alfabetu Lorma.

V. Wprowadzenie zmian do ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1411; dalej: u.d.).

Stan dotychczasowy:

Art. 6 pkt 3 lit. a u.d. stanowi: *„w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej: a) obsługę z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się, o których mowa w art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz. U. z 2023 r. poz. 20), lub przez wykorzystanie zdalnego dostępu online do usługi tłumacza przez strony internetowe i aplikacje".*

Propozycja legislacyjna:

Nadanie art. 6 pkt 3 lit. a u.d. nowego, precyzyjnego brzmienia:

„w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej: a) obsługę z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się, o których mowa w art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz. U. z 2023 r. poz. 20), lub przez wykorzystanie zdalnego dostępu online do usługi tłumacza, w tym tłumacza PJM, SJM i SKOGN przez strony internetowe i aplikacje".

Uzasadnienie:

Wprowadzona poprawka ma również charakter porządkujący.

Aktualne brzmienie art. 6 pkt 3 lit. a pozostawia wątpliwości co do tego, czy przepis dotyczy tłumaczenia z języka obcego, czy tłumaczenia na polski język migowy.

Ponadto ustawa o dostępności ma szerszy zakres podmiotowy niż ustawa o języku migowym. Ta ostatnia gwarantuje prawo do tłumacza PJM wyłącznie w kontaktach z organami administracji w rozumieniu k.p.a.

Z kolei ustawa o dostępności zobowiązuje niemal wszystkie podmioty publiczne, takie jak szpitale czy szkoły, a także niektóre podmioty prywatne, do zapewnienia dostępności informacyjno-komunikacyjnej (art. 3 u.d.).

Dookreślenie w art. 6 pkt 3 lit. a u.d., że chodzi o tłumacza PJM, SJM i SKOGN, wzmocni prawo osób Głuchych i głuchoniewidomych do posługiwania się własnym językiem w sferze publicznej (zob. D. Lis-Staranowicz, *Artykuł 6 pkt 3* [w:] *Ustawa o zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Komentarz*, red. E. Cała-Wacinkiewicz, W. Sz. Staszewski, Warszawa 2026).

VI. Konkluzje

Zaproponowane zmiany nie spowodują dodatkowych wydatków z budżetu państwa, ponieważ mają wyłącznie charakter porządkujący i doprecyzowują uprawnienia już wynikające z obowiązujących przepisów. Ich celem jest usunięcie wątpliwości interpretacyjnych oraz wzmocnienie ochrony naszych praw językowych. Jest to istotne zwłaszcza dlatego, że brak właściwego zrozumienia specyfiki naszego środowiska przez podmioty publiczne może prowadzić do naruszeń tych uprawnień w sferze publicznej.

Mając na uwadze powyższe argumenty jurydyczne, społeczne oraz doktrynalne, zwraca się z uprzejmą prośbą o pełne uwzględnienie niniejszej petycji i podjęcie niezwłocznych działań legislacyjnych zmierzających do wdrożenia przedłożonych projektów przepisów.

Z wyrazami szacunku,

[redacted]